

Број: 01,02,03,04/1,03/11-05-555/08
Сарајево, 12.02.2009. године

Колегијуму оба дома Парламентарне скупштине БиХ

Комисији за спољне послове Представничког дома ПСБиХ

Комисији за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПСБиХ

Делегацији у Парламентарној скупштини Савјета Европе

Колегијуму Секретаријата ПСБиХ

ИЗВЈЕШТАЈ СА ПРВОГ ДИЈЕЛА РЕДОВНОГ ЗАСЈЕДАЊА ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ САВЈЕТА ЕВРОПЕ ЗА 2009. ГОДИНУ, СТРАЗБУР, 26. - 30. јануар 2009. године

У Стразбуру је од 26. до 30. јануара 2009. године одржан први дио редовног засједања Парламентарне скупштине Савјета Европе. На засједању је учествовала Делегација ПСБиХ у којој су били:

1. Бакир Изетбеговић, предсједавајући Делегације;
2. Милица Марковић, члан;
3. Славко Матић, члан;
4. Азра Хациахметовић, члан;
5. Младен Иванић, члан;
6. Едина Хрњић, секретар Делегације;
7. Аднан Бешић, преводилац.

Током првог дијела редовног засједања ПССЕ разматране су следеће теме:

- *Приступ људским правима за лица са инвалидитетом и њихово пуно и активно учешће у друштву,*
- *Спровођење Резолуције ПССЕ 1609 од стране Јерменије,*
- *Регулисање аудио-визуелних медијских услуга,*
- *Сарадња са Међународним кривичним судом и његова универзалност,*
- *Истраживање злочина које су наводно починили високи званичници за вријеме владавине предсједника Кучме – случај Гонгадзе као типичан примјер,*
- *Спровођење Резолуције 1633 о посљедицама рата између Грузије и Русије,*
- *Ситуација у Гази,*
- *Дебата по хитној процедури о глобалној финансијској кризи,*
- *Приватне војне и заштитарске фирме и опадање државног монопола на употребу силе,*

- *Став према споменицима о којима постоје различите историјске интерпретације у државама чланицама Савјета Европе,*
- *Електронска демократија,*
- *Феминизиди.*

Двјема сједницама изузетно успјешно је председавао г. Младен Иванић у својству потпредседника Парламентарне скупштине СЕ (*Истраживање злочина које су наводно починили високи званичници за вријеме владавине председника Кучме – случај Гонгадзе као типичан примјер, Став према споменицима о којима постоје различите историјске интерпретације у државама чланицама Савјета Европе*)

Почетак засједања обиљежен је избором председника и двадесет пет потпредседника Скупштине Савјета Европе. Господин Луис Марија де Пуч поново је изабран за председника ПССЕ, а г. Младен Иванић изабран је за члана Бироа, односно за једног од двадесет пет потпредседника Парламентарне скупштине Савјета Европе. У уводном говору, г. Де Пуч је захвалио парламентарцима на указаном повјерењу да у још једном мандату обавља функцију председника Парламентарне скупштине Савјета Европе. Напоменуо је да Савјет Европе ове године слави своју шездесету годишњицу, те да је током протеклих година показао изванредну способност да се прилагоди политичкој стварности европског континента. Данас је СЕ бедем за одбрану демократије, људских права и владавине права. „Људска права су прва погођена у свакој кризној ситуацији, а живот константно задаје нове изазове да тестира нашу способност да нађемо одговоре примјерене вриједностима које слиједимо“, рекао је председник Де Пуч. Дајући кратак преглед тема дневног реда, осврнуо се најприје на дебату о посљедицама рата између Грузије и Русије. „Иако је оружје утихнуло, не смијемо дозволити себи да заборавимо или олако схватимо патње које је овај рат наметнуо људима који ни на који начин за њега нису одговорни (...). Наша је дужност да сада гледамо напријед и осигурамо да се такве неприхватљиве ситуације никад више не понове. Искрени и отворени разговори које смо имали у Тбилисију и Москви били су охрабрујући и увјерени смо да је дијалог једини пут који води напријед“, изјавио је г. Де Пуч. На дневном реду нашла се и ситуација у Јерменији због тешкоћа с којима се та земља суочава још од задњих председничких избора. С тим у вези, изразио је наду да ће колеге из Јерменије схватити да намјера ПССЕ није да изолирају њихову земљу, него да помогну Јерменији да се интегрише у СЕ као заједницу вриједности којој је сама одлучила да се придружи. Осврћући се даље на дневни ред, председник ПССЕ је најприје говорио о дебати о ситуацији у Гази. Свјестан чињенице да организације попут СЕ нису у могућности да зауставе борбу, г. Де Пуч је изјавио како оне могу помоћи у подстицању дијалога између страна у сукобу. „Морамо урадити све што је у нашој могућности да се наш трипартитни форум у којем учествују и представници Кнесета и Палестинског законодавног савјета развије и функционише што је могуће ефикасније“, закључио је Де Пуч. Посебно се осврнуо на избор Барака Обаме за председника Сједињених Америчких Држава. „Прије четрдесет пет година, велики борац за људска права Мартин Лутер Кинг имао је сан. Прије неколико дана тај сан је постао стварност избором председника Сједињених Америчких Држава, Барака Обаме. Неки ово виде само као дио познатог „америчког сна“. Али гријеше. Сан Мартина Лутера Кинга је визија свијета која људска права ставља у саму срж политичке пажње“, рекао је Де Пуч. На крају је, поводом најаве г. Обаме о затварању затвора Гвантанамо, подсетио да је ПССЕ прва осудила европске земље које су затвориле очи пред отимањима и тортурама које је спроводила ЦИА, те осудила Гвантанамо као извртање идеала правде. Де Пуч је изјавио да Обамина најаву пружа наду да ће сада Европа и САД бити у могућности да уједине снаге у њиховој традиционалној улози првака у поштовању највиших стандарда међународног права.

Дебата о лицима са инвалидитетом резултирала је усвајањем резолуције у којој чланови ПССЕ траже од држава чланица да питање онеспособљења уврсте у обликовање политике у свим областима и да за то издвоје потребна средства. Да би се убрзала интеграција људи са онеспособљењима у друштво и да би се поштовала њихова људска права, Скупштина је позвала владе да таквим лицима обезбиједи приступ образовању, одрживом запошљавању и здравственој њези, те да им обезбиједи приступ јавним површинама и превозу. Господин Бернар Марке позвао је државе чланице СЕ да промовишу и спроводе Акциони план СЕ за лица са инвалидитетом који обухвата период 2006-2015, а чији је циљ да пружањем једнаких могућности да практичан одговор за свакодневне проблеме с којима се суочавају лица са инвалидитетом.

Значајна дебата јануарског засједања била је и дебата о Међународном кривичном суду и његовој универзалности. Тим поводом Скупштини се обратио и Филип Киш, предсједник Међународног кривичног суда, који је рекао да је потребна универзална ратификација Статута Суда, што ће омогућити да се оконча пракса некажњивости за озбиљне међународне злочине. Истакао је значај подршке Савјета Европе раду Суда, те изјавио да СЕ може допринијети даљем успјеху и ефикасности Суда подстичући државе чланице и државе посматраче да обезбиједи практичну подршку, изворе и сарадњу која је Суду поотребна за функционисање.

У дебати о Међународном кривичном суду учествовала је и Милица Марковић. Госпођа Марковић је рекла да је данас, у времену глобализације, важно да свака држава и цијела међународна заједница буду јединствени у борби против ратних злочина, геноцида и злочина против човјечности. Уосталом, то и јесте основа за мир, стабилност и хуманост сваког друштва на планети. „Знам то добро будући да долазим из државе која је прошла страشان рат који је био сукоб између њена три народа. Тај рат је био болан и очајан за све у БиХ. Поређења ради, желим рећи слједеће: током успостављања Међународног кривичног суда за бившу Југославију (ICTY) са задатком да суди физичким лицима оптуженим за геноцид и ратне злочине, вјеровало се да је успостављена независна правосудна институција чији је циљ успостављање истине и правде за све којима је рат нанео штету, а нарочито за жртве рата. Тачно је да је током успостављања ICTY-ја, 1993. године, Резолуцијом 827 Савјета безбједности, било држава које су сматрале да ће ICTY постати средство за политичке одлуке. Нажалост, очигледно је да је Суд донио неколико пресуда које имају политичку позадину. Примјер: ICTY је донио пресуду којом је на минималну казну осудио особа које су починиле страшне злочине чије су жртве били Срби. Овај суд је осудио Насера Орића, команданта босанске војске, на двије године затвора, а то је особа која је починила ратне злочине и геноцид у којима је било више од 3000 српских жртава. Гдје је ту правда и независна мисија међународног права? Због тога треба бити много пажљив по питању приступа овом питању као и мисији Међународног кривичног суда (ICC). Нико не поставља питање и проблем да је потребно осудити све који су оптужени за геноцид, злочине против човјечности и ратне злочине. Треба подржати тенденцију и новине у раду ICC-ја у погледу сврставања у злочин и силовање које Римски статут опширно образлаже и дефинише силовање као прави међународни злочин, а не само као насртај на част и достојанство. На крају бих жељела рећи да је за сваку међународну институцију, а нарочито за ICC, од суштинске важности независност и праведност. Ако су ове двије вриједности основа и смисао дјеловања ICC-ја, онда ту политици нема мјеста. Наравно, ICC-ју треба најприје обезбиједити формалне услове како би он могао радити. Стога ја подржавам предлог резолуције о сарадњи са ICC-јем и обавезу моје државе да потпише и ратификује Споразум о привилегијама и имунитету ICC-ја“.

Поводом расправе о посљедицама рата између Грузије и Русије, Парламентарна скупштина СЕ позвала је обје земље да дозволе безуслован приступ хуманитарним организацијама у Јужну Осетију и Абхазију, те повтрдила да је недопустиво да људи који тамо живе не буду

обухваћени механизмима СЕ за заштиту људских права. Скупштина је позвала на израду акционог плана за људе који живе на тим подручјима, који би подразумијевао присуство омбудсмена на терену те истраживање и документовање кршења људских права насталих као резултат рата. Парламентарци су такође осудили признавање независности Јужне Осетије и Абхазије од Русије и окарактерисали га као „кршење међународног права и статутарних принципа Савјета Европе“.

Дискутујући о регулисању приватних војних и заштитарских фирми, парламентарци су закључили да владе треба да регулишу приватне војне и заштитарске фирме како би обезбиједили да се њихово особље придржава стандарда људских права који се примјењују у редовним армијама и државним безбједносним службама. Закључено је да је потребно донијети конвенцију која захтијева од таквих фирми да буду транспарентније, да траже сагласност парламента за све стране мисије које спроводе, те да се сви закони и правила која се односе на армију и полицију морају односити и на њих.

У расправи о споменицима који су изложени различитим историјским интерпретацијама у државама чланицама Савјета Европе закључено је да такви споменици не би смјели постати узрок тензија унутар држава или између различитих заједница. Скупштина је позвала државе чланице да иницирају најширу могућу дебату о судбини контроверзних споменика у коју ће бити укључени историчари, активни чланови цивилног друштва и политички лидери. У том смислу, Скупштина је увјерена да спорови могу бити ријешени временом и кроз процес који је специфичан за сваку нацију, те да одлука о судбини таквих споменика треба да буде у искључивој надлежности државе у којој се споменици налазе. Када су у питању гробља и локалитети на којима се налазе посмртни остаци погинулих војника, државе имају обавезу да поступају у складу са међународним уговорима, а Скупштина препоручује да државе чланице консултују чланове породица страдалих војника и релевантне невладине организације прије ексхумирања страних војника или жртава рата закопаних на територијама држава чланица.

Већина учесника у дебати о ситуацији у Гази оцијенила је да дебати није посвећена потребна пажња, сматрајући да је за ову тему било потребно одвојити цијели дан. Умјесто тога, дебата је стављена као задња тачка дневног реда трећег дана засједања, те је упркос великом броју пријављених за дебату, због временског ограничења, успјело говорити тек неколико парламентарца (госп. Изетбеговић је био пријављен за дебату, али због великог броја пријављених није се обратио Скупштини). Учесници дебате сложили су се да се у Гази одвија страшна људска трагедија, те су осудили нападе Хамаса на Израел, али и изразили потпуно неразумијевање обима израелског одговора који је окарактерисан као претјерана и потпуно несразмјерна употреба силе. Неколико говорника је истакло да Израел мора поступати у складу са међународним правом и поштовати људска права и резолуције УН-а. Оцијењено је да је улога СЕ у рјешавању овог конфликта врло скромна, али да се ипак снага ПССЕ крије у интерпарламентарном дијалогу и мјерама изградње повјерења.

Дебата о глобалној финансијској кризи уврштена је у дневни ред јануарског засједања као хитна дебата. ПССЕ је подсјетила европске владе на њихову одговорност да штите социјална и људска права грађана. Катастрофалне посљедице кризе, према ставу ПССЕ, пријете да поткопају саме темеље демократије. Према парламентарцима, од кључног је значаја да се економска солидарност, координација и кооперација спроводе не само међу чланицама СЕ и индустријализованим државама него и са земљама у развоју. Парламентарци су, слиједом предлога извјестиоца о овој теми, Кимоа Сасија, навели неколико принципа чији је циљ да ублаже рецесију и реформишу финансијски систем, омогуће стабилност финансијских тржишта обезбјеђујући ликвидност, омогућавајући тржиштима да буду транспарентнија, подстичући смисао за морално међу економским актерима и унапређујући правила која

управљају финансијским тржиштима. Закључили су да владе морају учинити све што је могуће како би вратиле повјерење јавности у функционисање економије. У овој дебати учествовала је и гђа Азра Хаџиахметовић, која је најприје позитивно оцијенила извјештај г. Сасија. Осврћући се на извјештај, нагласила је да он упозорава на "spill over" ефекат са финансијске на политичку и сферу људских права и на потребу инкорпорирања економске и социјалне димензије у сет рјешења која се поводом нове ситуације предузимају на националном и међународном плану. Гђа Хаџиахметовић скренула је пажњу на неколико питања: *Гдје је граница до које владе могу санирати посљедице финансијске кризе задужујући будуће генерације? Како се данас у интернационализованој и глобализованој економији рјешења могу адресирати на националне економије? Који инструменти регулације стоје владама на располагању за проблеме узроковане spill overом? Ако је криза добро показала да финансијски токови управљају реалном економијом, ко ће и како управљати будућим финансијским токовима? Како нас искуство учи да кризе јачају економске национализме, како обезбиједити неопходну координацију, кооперацију, заједнички ангажман на рјешавању овог глобалног проблема? Може ли захтјев да филозофија слободног тржишта и дерегулација буду замијењени, довести до нових форми протекционизма? Може ли то довести у питање филозофију на којој почива свјетски трговински систем и како окончати трговинске преговоре из Дохе? Како се све ово може одразити на интеграције, посебно ЕУ? Може ли ово довести у питање процес даљег проширења и његову динамику? Како се ово може одразити на европске земље ван ЕУ?* Гђа Хаџиахметовић поставила је и питање које се мјере односе на земље југоисточне Европе, те да ли су оне препуштене само ограниченим могућностима ММФ-а и Свјетске банке. Имају ли довољно капацитета да се носе са посљедицама кризе и да ли су овисне о стању у ЕУ? Хоће ли плаћати цијену успјешне реформе банкарског сектора и редукованих операција страних банака које су кључне за њихову економску активност? На крају је закључила да нека од наведених питања и дилема траже и хитан одговор Парламентарне скупштине Савјета Европе.

У току засједања, г. Бакир Изетбеговић сусрео се са предсједником ПССЕ, г. Луисом Маријом де Пучом. Тема састанка била је предстојећа посјета г. Де Пуча Босни и Херцеговини. Господин Де Пуч изразио је задовољство понуђеним програмом посјете, али и изразио жаљење што због обавеза у својој земљи посјету Босни и Херцеговини мора скратити. Сврха његове посјете БиХ је да се боље упозна са ситуацијом у земљи, те да утврди на који начин СЕ и ПССЕ могу помоћи Босни и Херцеговини. Рекао је да је у два наврата био извјестилац о образовном систему у БиХ, те да је било тешко пренијети комплексност ситуације колегама у Комитету за културу, науку и образовање. Г. Изетбеговић одговорио је да је то посљедица рата и да се ради о једној ненормалној ситуацији у којој се три нације боје једна друге и креирају моделе који су комплексни, те је изразио наду да ће се та ситуација временом промијенити. Г. Де Пуч је изјавио да СЕ може понудити помоћ БиХ када су у питању уставне промјене, али да ће одлуку донијети грађани БиХ. На крају је рекао да је главни град БиХ прије рата био познат по мултијезичности и мултикултуралности диљем свијета, па тако и у његовој земљи.

Припремила:

Едина Хрњић

секретар Делегације

Одобрио:

Бакир Изетбеговић

предсједавајући Делегације

